

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillämpning av rådets förordningar om internationella pars förmögenhetsförhållanden och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillämpning av rådets förordningar om internationella pars förmögenhetsförhållanden och till vissa lagar som har samband med den (RP 190/2018 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Outi Kemppainen, justitieministeriet
- tingsdomare Mette Manninen, Esbo tingsrätt
- lantmäteriråd Markku Markkula, Lantmäteriverket
- ledande expert Kari Niemi, Lantmäteriverket.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Helsingfors hovrätt
- Finlands Advokatförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om tillämpning av rådets förordningar om internationella pars förmögenhetsförhållanden. Den föreslagna lagen innehåller kompletterande nationella bestämmelser som tillämpningen av förordningarna förutsätter. Bestämmelserna gäller i huvudsak vilken myndighet i Finland som ska sköta de uppgifter som ålagts medlemsstaterna i förordningarna.

Ändringar som närmast beror på förordningarna föreslås dessutom i de bestämmelser som hör till området för den internationella privaträtten i äktenskapslagen och i lagen om registrerat partnerskap samt i lagen om vissa personregister vid magistraterna.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 29 januari 2019, samma dag som förordningarna börjar tillämpas.

Betänkande LaUB 11/2018 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Europeiska unionens råd antog 2016 två förordningar som innehåller bestämmelser inom den internationella privaträtten om förmögenhetsförhållanden mellan makar och personer som ingått registrerat partnerskap. Rådets förordning handlar om ett fördjupat samarbete som utöver Finland inkluderar 17 medlemsstater.

Bestämmelserna i förordningen ska tillämpas bland annat vid fördelning av egendom efter separation till följd av skilsmässa eller dödsfall, och fallet har koppling till flera medlemsstater. I ett sådant fall reglerar internationell privaträtt vilken stats domstol som är behörig att handlägga ett ärende som gäller förmögenhetsförhållande och vilken stats lag som ska tillämpas.. Där regleras också hur beslut och domar som gäller förmögenhetsförhållande erkänns och verkställs i andra stater. Förordningarna gäller endast gränsöverskridande fall, och de har inga konsekvenser för medlemsstaternas materiella familjerätt.

Lagutskottet gav under förhandlingarna om förslagen till förordningar flera utlåtanden om den föreslagna regleringen (LaUU 11/2011 rd, LaUU 25/2013 rd, LaUU 10/2015 rd och LaUU 2/2016 rd). Utskottet har ställt sig bakom tanken att området för bestämmelser om internationell privaträtt ska förenhetligas på unionsnivå, eftersom parrelationer mellan personer från olika medlemsstater har blivit vanligare då rörligheten har ökat. Det sker också allt oftare att par byter boställningsort mellan medlemsstaterna och skaffar egendom över gränserna.

Förordningarna kräver kompletterande nationella bestämmelser särskilt om vilken myndighet i medlemsstaten som sköter de uppgifter som avses i förordningarna. Den nu aktuella propositionen gäller särskilt sådana bestämmelser. Sammantaget sett anser utskottet att propositionen är behövlig och lämplig och tillstyrker lagförslaget, men med anmärkningarna och ändringarna nedan.

Beslut om erkännande och verkställbarhetsförklaring av ett utländskt beslut fattas enligt den föreslagna regleringen av tingsrätten, och det behövs ett i 25 a kap. 5 § i rättegångsbalken avsett tillstånd till fortsatt handläggning om tingsrättens avgörande överklagas hos hovrätten. Lagutskottet har ingenting att anmärka mot kravet på tillstånd till fortsatt handläggning; det motsvarar det som förskrivs om nationellt genomförande av andra motsvarande EU-förordningar.

I förordningarnas artikel 29 föreskrivs om anpassning av sakrätten. Om en person åberopar en sakrätt som denne har rätt till enligt den lag som är tillämplig på de förmögenhetsrättsliga verkningarna av ett registrerat partnerskap, men denna sakrätt är okänd i lagen i den medlemsstat där rätten åberopas, ska denna sakrätt enligt de nämnda artiklarna, om det är nödvändigt och i möjligaste mån, anpassas till den närmast likvärdiga rätten enligt den statens lag. I propositionen ingår inga kompletterande bestämmelser som gäller anpassning av sakrätt, men propositionsmotiven tar upp situationer där det kan bli aktuellt att anpassa sakrätt baserad på en främmande stats lag till en rätt enligt finländsk lag (s. 21—22). I propositionen bedöms att det oftast sker vid en begäran om inskrivning av rätten med stöd av bestämmelserna i jordabalken, varvid det är inskrivningsmyndigheten, dvs. Lantmäteriverket, som gör anpassningen.

Att anpassa sakrätt kan ändå aktualiseras också vid domstol. Vid utskottets utfrågning av sakkunniga har det noterats att det inte i propositionen föreslås att sådana käromål ska koncentreras till

Betänkande LaUB 11/2018 rd

vissa tingsrätter, exempelvis jorrdomstolar, utan på tingsrättens regionala behörighet tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om allmänt forum. Utskottet konstaterar att tryggandet av specialiserad kompetens i komplicerade ärenden kan tala för att koncentrera ärendena. Men de fall som aktualiseras vid domstol kan ändå ha samband med de mest vitt skilda situationer, eftersom anpassning av sakrätt kan yrkas dels genom separat talan, dels också i samband med ett annat tvistemål. Då är det befogat och ändamålsenligt att alla tingsrätter är behöriga att behandla ärenden som gäller anpassning av sakrätt. I de fall då det blir aktuellt med anpassning av sakrätt i samband med registrering av fast egendom, överklagas Lantmäteriverkets beslut i ärendet hos jorrdomstolen, varvid fallen redan med stöd av nuvarande lagstiftning styrs till vissa tingsrätter. Dessutom bör det observeras att en motsvarande bestämmelse om anpassning av sakrätt också ingår i den så kallade arvsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg), och inte heller i den nationella lagstiftningen som kompletterar arvsförordningen (682/2015) ingår särskilda bestämmelser om att koncentrera ärenden till vissa tingsrätter. I ljuset av det som sägs ovan har lagutskottet inget att anmärka på regeringens proposition till dessa delar.

Slutligen vill utskottet betona behovet av att se till att domarna, liksom också de tjänstemän vid Lantmäteriverket som sköter registreringar, får tillräcklig utbildning. Det är särskilt viktigt med tanke på att förordningarna är svårtydda och gränsöverskridande ärenden komplicerade.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—4 i proposition RP 190/2018 rd utan ändringar.

Helsingfors 23.11.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Ari Jalonen blå
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Pia Kauma saml
medlem Niilo Keränen cent
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Juha Pylväs cent
medlem Antti Rantakangas cent
ersättare Ville Skinnari sd
ersättare Matti Torvinen blå.

Betänkande LaUB 11/2018 rd

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.